

Aýrylyşanlaryň aýdymy / powest

Category: Kitapcy, Powestler, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Aýrylyşanlaryň aýdymy / powest AÝRYLYŞANLARYŇ AÝDÝMY

«Göçgün hyruç bilen ýaşan köp aýallarda bolşy ýaly, indi onuň tüýs ýürek bilen päklige ymtylýan bolmagam mümkün».

Onore de Balzak.

Tomus günleri agşamara howanyň nähili ýakymly bolýandyny siz oňat bilýän bolsaňyz gerek. Ýöne bu wagt, näme üçindir, eýläk-beýläk ötüp-geçýänler gaty seýrekleşipdi. Kä wagt biri geçýärди. Göwnüñe bolmasa, günortanky epgek adamlaryň köpüsini özi bilen syryp-süpürip, nirädir bir ýere äkidäýen ýalydy. Häli-şindi dillerini köne köwşüň oltaňy ýaly edip köçede hasaplaşyp ýatýan itlerem nirädir bir ýere ýitirim bolaýan ýalydy. Olaryň ýekejesem görnenokdy.

Edil, häzir howa diýseň asudady. Şeýle wagtda dürli ösumlikleriň hoştap ysyny duýmak, olardan kükregiňi dolduryp dem almak jana diýseň ýakymlydy, meýmiremek bolsa ondanam lezzetlidi.

Üç gat belent, owadan jaýyň ikinji gatynda, äpişgäniň öñünde ýanynlabrak oturan Oguljeren häzir şol diýilýän bimarlyk hetdine ýetipdi.

Oguljeren ýigrimi baş ýaşlaryndaky gelindi. Ol häzir öý eşiginde: egni çig matadan tikilen ýeňsiz köýnekli, aýagy ýaşyl mahmaldan tikilen şypbykly, iki süýem barmagam gyzyl yüzüklidi. Ol asyl öý eşigindekä-de görmegeýdi. Ýöne ol bir gyldan bezenip köçä çykan wagty onuň syrdam kamatyny, bugdayreňk keşbine şaplaşyp duran edil gökje monjuklar ýaly bolşup, gabaklarynyň astynda dürli tarapa pyrlanýan testegelejik gözlerini görenleriň yzyna gaňrylman geçirip bilmeýändiklerini onuň özem bilýärди. Ýöne ol gaşlarynyň timarlamakdan ýaňa ters goýlan otura çalym edýän,

tagasyksyzdan gelen imcejik bir zatdygyny hic aňsyranokdy. Bu wagt ol örüp goýbereninde sagrysyndan aşagrak düşýän şargara, ujy çowly saçyny darap goýberipdi. Ol ajaýyp saçlar bolsa şu wagt onuň tutuş ýagyrnysyny eginleri bilen bile örtüp durdy. Göwnüne bolmasa, onuň buýralanyp duran uçlaram oturan äpişgesiniň aşak erñegini yhlas bilen öpýän ýalydy. Şeýle hem bu darap goýberilen gür saşlar bir seretseň, bu cepiksije göwrä has köpük edýän ýalydy.

Gün ýaşmazynyň öň ýanyndaky şol mymyjak şemal henizem edaja öwsüp durdy. Töweregi birhili ümsümlik, asudalyk gaplap alypdy. Ýone gündogardaky bir jaýyň açyk äpişgesinden ýylan gören çaganyň sesi ýaly bolup, gyjagyň gulaga ýakymsız çirkin sesi gelýärdi. Şol wagt ol edaja öwüsýän şemal Oguljereniň gulaklarynyň öñünde köwsarlap, onuň şol ýogyn, gara saçlaryny saldarlap görýärdi. Sonda onuň iki egnindäki şol ýogyn saçlary deňiz ýaly tolkun atsa, iki ýaňagydaky burum-burum zülpleri welin, burumyny bozman, şol ajaýyp keşbi şemaldan gabanýan ýaly, kä ýaňaklarynda, kä gözleriniň üstünde, käte gar ýaly alkymynda ikibaka urunýardy. Şol wagt ol bu ýüz-gözünü, alkymyny »gyjyklaýan» ýa bolmasa, özuniň pikir edişiçe, gözelligine »zeper ýetirýän» zülplerini inçeden gelen şol sülük, sargylt barmaklary bilen häli şindi sypalaýardy, tertipleşdirýärdi.

Oguljeren bu wagt ýaşlygyna, görmegeýligine buýsanyp, pikir edýärdi.

»Gör, tebigat nähili ajaýyp! Ana, giden baglyk bütin äleme görk berip otyr. Ýone hol syrdamboýly derek aýratyn owadan görünýär. Saýyrdyň, syrdam-boýly ýaş ýigit ýaly. Ýone hol öwsüp oturan bag näteňet! Egri-bugry, gyşyk – çayşyk! Bütin süňňem ýalaňaç. Şol depesindäki azajyk püri diýäýmeseň, ol asyl baga-da çalym edenok! Iň ýaman ýerem, tebigatyň şu wagtky özboluşly gözelliginem bozup otyr !..Ýone hol ösüp oturan bägülleri diýsene! Nähili ajaýyp! Onuň göze ýalymlı gyzyl gülleri burk urup dur!

Honha, ol arylara seret! Gülleriň daşynda pelesaň urýar. Olar owadan gülleri nähili tanaýarka?..

Äý, olar meniň ýaly diňe owadanlygyň aşygy däl-lä! Olar

owadanlyk bilen bile gülleriň ajaýyp ysynyňam müşdagı! Ýogsa-da, arylar müň dürli gülleriň reňkini saýgarýarmys diýýärler. Ýone olar gyzyl reňki saýgarmaýarmys. Görýän welin, olaram meniň ýaly eken. Men ähli görk-görmegi saýgarsamam, akyl-huþy saýgaryp bilmedim... Indi meniň bar pikir-paýhasym şu arylaryň pikir-paýhasy ýalymykan? Onda meniň pikirlenişimiň ösen derejesem şol mör-möjekleriňkä deňleşipdir-dä? Şonuň dogry bolaymagam mümkün. Ýogsam...»

Gapdalynda gurjajyklaryna güýmenip oturan baş ýaşlyja gyzy Maýsa onuň pikirini böldi.

□ Eje, aý eje! Hol goňşymyzyň ullakan gyzy Jahan bar-a.
□ Hawa □ diýip, Oguljeren pikiriniň bölünenine gahary gelse-de, gyzjagazyna köplenç ýagdaýda edýän jabjynmasyny etmän mylaýymsyrady.

□ Ana, şol Jahan öýlenäýipdir-dä, eje.

Oguljeren çaga ýaly bolup pyňkyryp goýberdi. Soň ýene asyllı gornüše geçip, gyzjagaza Maýsa ýzlendi.

□ Sen ony kimden eşitdiň?

□ Nabat ejeden.

□ Şeýle diýsene.

Ejesiniň bu mesaýy jogabyna birhili bolan Maýsajyk herrelipjik gürledi.

□ Nämę, ynanmajak bolýaňmy?

□ Ýok-ýok, çyndyr, Maýsa jan, eger Nabat eje diýýän bolsa.

Şol wagtam endigi boýunça gysgajyk ellerini galgadyp gepleýän Nabat eje gözüniň öñüne geldi. Şu wagt onuň hyýalynda Nabat eje kiçijik ganatlaryny näçe galgatsa-da, agyr göwresine erk edip bilmeýän bir semiz gaza çalym edýärdi. Bu meňzetcimä-de onuň gülküsi tutup hezil edip güldi.

Maýsajyk ejesiniň bu gülküsinde ol diýen ähmiýet bermän, ýene sorag bilen ýzlendi.

□ Eje, sen nämę üçin şu äpişgäniň öñünde köp oturýaň? Hol kresloda oturaýanyňda bolanokmy? Birdenkä aňryk gaçaýsaň nätek? Men-ä şol ýerde oturmaga gorkýanam.

Oguljeren ýene-de şol öwüsýän şemaldan ajaýyp keşbini gabanýan zülplerini düzedişdirip, içinden: »Wah Maýsam, saňa dözemok-da» diýdi. Daşyndan bolsa gyzyna jabjyndy.

□ Men nirede oturanynda seniň ne işiň? Bar, ol otaga git-de, oýunjaklaryň oýna!

Ýaňy bir dil açyp ugran Maýsajyk sülleren bägüle döndi-de, sesini çykarmış, öýkeläp, ol otaga tarap göwünsiz ugrady.

Oguljeren bolsa ýene-de ýüzüni şemala tutup, kepjä çalymdaş eñegini öňe uzadyp, gözlerini süzgekledip, pikirlenmäge oturdy. Ýöne ol bu wagt Maýsajygyň öýkeläp, ol otagda sessiz, ýarym-ýaş bolup aglap oturanyndan bihabardy.

»Men ol wagtlar şu Maýsamdan sähelçe ulurajykdym. Ejemiň diýsine görä, menem edil Maýsa ýaly geplemsek ekenim... Ýadymda, bir gezek men ejem bilen oba gidipdim. Daýymlara. Güýziň ilkinji günleridi. Howa-da edil hammam garasyny görmedik adamyň endamy ýaly şepbeşikdi. Günüň öňüni tutup duran bulutlaram saýylanın ýüň ýaly pezzerişip, toplum-toplum bolşup, dürlü tarapa dargaşýardylar. Häzir älemin yúzi her ýerinde buz çöken äpet okean ýaly bolup görünýärdi.

Biz daýymlara baranymyzda, howa hasam açylyşypdy. Soň daýymlara baranymyzda, howa hasam açylyşypdy. Soň daýymyň özüm ýaly gyzy Dursun bilen sähra, öyüň golaýragyna, gezelenje çykypdyk. Şonda goçuň şahy ýaly burum-burum bolşup oturan ýandaklary, elwan reňkli gülli ýylgynlary, ýokarsy aksowult, güluniň düýbi gyzgylt öwüsýän akbaşlary, miwesi goýnuň böwenine çalym edýän düýedabanlary synlap, hezil edipdik. Ýone daýymyň gyzy Dursun gajarjaňdy hem-de köpbilmisiräkdi. Gezelenç etsegem etdik welin, dogrusy, onuň häsiýeti maňa ýaramady. Onsoňam ol meniň geýip baran eşiklerimi geňleýärdi. Meniň üstümden güljek bolýan ýalydy.

Ýogsa-da, Dursunam meniň ýaly gelin bolandyr? Ol kime durmuşa çykdyka?»

Şol wagt telefon jyňnyrdady. Oguljeren ylgaşlap baryp trubkany aldy.

□ Allo! Allo! Hawa.

Aňyrdan bir gyryljak ses eşidildi. Oguljereniň göz öňüne şol telefonda gepleyän adamyň □ Agamyradyň keşbi geldi. Ol lopbuş yüzli, saçlary seýrek adamdy. Onuň kellesi hem-de aýaklary şeýle bir kiçijik bolup, göwresem diýseň dolmuşdy. Gidip barýarka seredeniňde, göýä ýer gurçugy dikeliп ýöräp barýan

ýalydy. Onuň sesem betgelşik hem-de ýakımsız gyrylжyкdy. Onuň üstesine-de, göýä äpet bir kädiniň içine girip geplenýän ýaly, sesi geňleçdi. Ýüz-gözi lopbuşlygyndanam beter gaty guraksydy. Yaňaklarynyň, maňlaýynyň, burnunyň töwereginiň, eñeginiň her ýerinde birhili gökje menekler bardy. Gepiň gysgasy, onuň ýüzi heňlän çorege çalym edýärdi. Dişlerem kelem gurçugy ýaly goňras-sary reňke öwrülip gidipdi. Bularyň üstesine-de, onuň çep ýaňagy, haram siňek gonan ýaly, hemise tırpildäp durdy. Galyberse-de, ol lopbuş adamyň edil eşigi aýrylan ýaly bolup, garnyny galgadyp dem alşy-da gözünüň öňüne geldi. Hatda onuň haşylaýşam gulagyna eşidildi.

Agamyrat şu wagt Oguljerene edil bişen gawunyň tagamyny alan şagal ýaly gaty meýillidi.

Oguljeren sesini çykarmış, göýä şol gepleşyän lopbuş adamsy telefon apparatynyň, içine girip, kellesini çykaryp oturan ýaly, trubkany ryçagyň üstüne gazap bilen goýdy. Şol wagtam onuň gaharyna duýgudaşlyk edipmi ýa-da bu » jyryňkelle» gelne özünüň baglydygyna namys edipmi, garaz, şol tarypy yetirilýän ajaýyp gara saçlar eýesinden beter tolgunyp, ikibaka howsalaly çyrpyndy. Soňam olar şol owadan keşbi öz aralarynda pugta gizledi.

Oguljereniň şu wagtky ýagdaýy edil tüsseläp duran odun ýalydy. Onuň haçan laplap tutuşjagy nämälimdi.

Bolsa-da, ol az wagtdan mertlik bilen özünü dürsedi. Ýüz-gözünü aýasy bilen sylyp, töweregine garanjaklady. Özüne az-kem serenjam berdi. Birdenem galbaň döşlerine gözü düşdi. Göwnüne bolmasa, olar hasam ulalaýan ýaly, tultuk bolaýan ýaly bolup duýuldy. Ol bu ýagdaýy ýap-ýaňyja içine sygdyrıp bilmedik gaharyndan görýärdi.

Soň ol otadaky ähli ümsümligi bozup jykgylداýan asma sagada seretdi. Ol sagat bolsa wagtyň eýýäm sekiz bolandygyny görkezip, ýuwaşja hem-de seresaplylyk bilen her sekuntyny diwara yhlas bilen çüýleýärdi. Ol öñki oturyşyna-da kaýyl bolmaýan ýaly, iki dyzyny gujaklap, arkasyny äpişgäniň söýesine diredi. Kirpi ýaly düýrlendi. Soň ol suwglarynyň käýerleri gaçyp, indi düýpli remonta mätäç bolup, ýüzüni sallap oturan galyň diwarlara ýüzlendi.

»Men barypýatan jyryňkelle ekenim! Etmişlerime indi düşünjek bolýan. Belkem, men durmuşymda kän gowulyklaram edendirin? Yöne gowy zat gowulgyna galýar. Emma erbetlikler hiç haçanam unudylmaýar. Şol erbetliklerem ýatladygyň saýy barha kiçelyärsiň. »Açylan etek ýapylar, göreniň gözünden gitmez» diýleni-dä».

Onuň bu sesli hüñürdemesine hälki ýüzi salyk diwarlar butnamadam. Yöne potologyň bir ýerinden duýdansyz gaçan kesejik pola degip pytrady. Ol kesejigiň arassa pola degip, çym-pytrak bolanyny, polda mese-mälim yz galdyranyny gören Oguljeren ony hiç zada-da ýorup bilmedi. Yöne ol kesejigiň töötänden gaçyp, nebir arassa poly hapalanyna seňriginí ýygyrdy we içini gepletdi.

»Jaýymzy tizara remonta bermesek, çağşap barýar».

Şol wagt bir nätanyş ses gulagyna gelen ýaly boldy. »Jaýam jaý welin, Oguljeren hut seniň özüňi remonta bermeli! Şu güne deňic durmuşa özünde düşünip, umumy durmuş kanunyndan juda daşlaşanyň bileňokmy? Indi-hä bilere wagt bolaýdy öydýän?..» Iň soňky »öydýän» sözi onuň beýnisinde tolkun atyp, ençeme gezek gaýtalanyl, ýuwaşlyk bilen diwara siňip gitdi.

Öňem ýarymgöwün bolup oturan Oguljereni bu nätanyş ses tisgindirdi. Onuň dyzyny berk gujaklaýan incejik elliři hatapdan syrylyp gaýdan çuwalyň baglary ýaly birdenkä gowşady. İki gapdalyna erksiz sallandy.

»Yaňky kimem bolsa dogry aýdýar. Wah, men guraýyn!.. Äý, bolsa-da, geçmişiniň belli-belli pursatlaryny ýatlamaklyk diýseň hezil-le! Olar ynsana hem-ä birhili özboluşly lezzet berýär, hemem ökünjiň tokmagy bilen ýepbekläp, indiki ykbalyndan öñinçäsi seni oňatja taplaýar. Onsoňam »Ajysy bolmadagyň süýjüsü bolmaz» diýipdirler ahyryn!».

Birdenem mundan on-onki gün öñ işleyän ýerine gelen radionyň habarçysy Mälik ýadyna düşdi. Ol ýigit ortaboylurak, yüz-gözi tegelek, ýylgyranynda iki erni gulagyna çenli ýetýän, özem gülen wagty burç ýaly gyzarýan bir sada ýigitdi. Ol ýigidiň gülşi şeýle bir gelşiklidi, mähirlidi! Hatda hudoznikleriň çeken suratlaram onça ýylgyryp bilmese gerek. Ol ýigidiň bütin keşbi göz öňüne geleninde Oguljeren »hyňk» edip pyňkyranyny

duýman galdy. Soň birdenkä ernini ýygnap, edil şol ýigididiň öñünde pyňkyrýan ýaly bolup, öz bolşuna özi utandy. Soňam ol ýigidib gelen minutyndan başlap, tä hpşlaşyp gidenine çenli aralyk hakydasyna geldi.

□ Salam, Oguljeren. Armaň-da?

□ Salam. Bar boluň.

□ Siz gurluşykçy Oguljeren Ataýewa bolsaňyz gerek? Şeýle dälmi?

Oguljeren işçi eşiginde bir otagy reňkläp ýördi. Töweregem reňkden doludy.

□ Hawa men.

□ Siz bolsaňyz, gaty oňat. Yaňy men prorabyňyz bilen gürrüňdeş boldum. Oňat işleýän işçi hökmünde sizi salgy berdiler.

□ Salgy beren bolsalar, gowy edipdirler. Ýogsam bu ýerleri tapasyňam ýok-laðiýip, Oguljeren bälçiredi.

□ Siziň mamla bolaýmagyňzam mümkün □ diýip, habarçy Mälik goltugyny dolduryp duran ses ýazýan apparatusy ykjamlap: □ Siziň bilen iki minutjyk gizlinje ýerde gürleşmek bolmazmyka?

□ diýdi.

Oguljeren goşaryndaky sagadyna seredip:

□ Bäs minutjyk garaşyň. Onsoň arakesmä çykaýarys. Şonda gürleşäýeris. Ýogsam reňklerim gatajak. Bu mylakatly garşy alnyşa begenipmi ýa-da gelniň görmegeýligine imrimipmi, garaz, habarçy Mälik derrew cılımına ýapyşdy. Bu ýagdaýy gören Oguljeren häsiýetine gelişmeyän ses bilen gygyrdy.

□ Bu ýerler durşuna reňk! Ot berersiňiz! Hol cılım çekilýän ýere baryp çekiň!

Habarçy ýene-de öñküsi ýaly ýylgyryp gyzardy. Cılımını jübsine salyp, ötünç sorap, görkezilen ýere tarap mytdyldap gitdi. Ol gidip barýarka pikirlenýärdi.

»Asuda zenanmyka diýyärdim welin, onuň özem sähel bolsa şol ýagly reňkler ýaly partlajak bolup dur-aýt!»

...Az salymdan bellenilen ýere Oguljeren ýetip geldi. Habarçy üçin indi ol hälki gyňyr Oguljeren ýetip geldi-de edil keýik aşygy ýaly Oguljeredi.

Soň olaryň arasynda adaty sorag-jogaplar başlandy.

□ Şu ýerde näçe wagt bări işleýärsiňiz?

- Alty ýyl bäri.
 - Öň nä kärdeñiz?
 - Öň onýyllıgy tamamladym. 1974-nji ýylда. Soň uniwersitetiň taryh fakultetine okuwa girdim. Bir ýyl okabam, okuwdan çykdym. Şondan bärem şu kärde işleyärin.
 - Okuwdan näme üçin çykdyňyz?
 - Äý... okasym gelmedi-dä.
 - Gaýybana okabermeli ekeniñiz-dä.
 - Taryhy başyma ýapaýynmy? Öz taryhy my nätjegimi bilemok! Habarçy onuň monjuk ýaly tegelejik gözlerine seretse-de, hetjikläp sorap oturmady.
 - Diýmek, bilimiñiz orta-da?
 - Hawa.
 - Komsomolmyň?
 - Ýok.
 - Partiýamyň?
 - Ýok.
 - İslän döwrüñizde nähili sylag-serpaýa mynasyp bolduňyz?
 - Edaradamzyň »HORMAT hatyna» iki gezek mynasyp boldum. Birnäçe gezek pul sylaglaryny berdiler. Dördünji razrýad berdiler.
 - Başga?
- Oguljeren birdenkä herrelip gepledı. □ İşleýän işim şu hilli işler! Onsaň maňa başga merk gerekmi? Besdir-dä! İşimi oñarýan, edara ýolbaşçylarym zähmetime hormat goýýar. Bolýarda şol!
- Habarçy bu herrelmä agzy uçuklan ýaly bolsa-da, syr bildirmän, soragyny dowam etdirdi.
- Maşgala ýagdaýyñz nähili? Uludan bir demini alyp dymdy.
 - Habarçy dillendi
 - Näme, maşgala ýagdaýyñz şowuna bolmadymy?
 - Hawa. Şowuna bolmady. Hemmesine-de günükär özüm!
 - O nähili?
 - Näme, olaram ýazjakmy?
 - ?...
 - Onda men-ä gitjek! Başga näme soragyñyz bar?
 - Häzir ýeke özüňiz ýasaýaňyzmy?

□ Ýok. Bäş ýaşly gyzjagazymam bar.

Habarçy Oguljerenib tolgunýanyny aňyp, oňa göwünlik bermäge çalyşdy.

□ Zyýany ýok, Oguljeren Ataýewna! Durmuşdyr, hemmesem bolýar. Ynha, menem enem-atam bir gyza öylendiripdi. Olam bir çagasy bolandan soñ, çagasynam taşlap turup gitdi. Alty ýaşly oglum bilen galdym. Indem ol menden aliment alyp ýör.

Habarçynyň bu diýenleri hiç hili täsir etmeýän ýaly bir terzde Oguljeren ýerinden galdy.

□ Başga soragyñyz bolmasa, men-ä gitjek. Heniz günortanlygam edinemok.

Habarçy: »Bolýar, bolýar, azajyk gyssanmaň» diýip, Oguljereneye gysgajyk teks taýýarlap berip, onuç sesini ýazyp aldy. Soňundam: »Teksti radio taýýarlaýarkam, belkem, käbir soraglaryň ýüze çykmagy mümkün» diýip, Oguljereniň öý adresinem, telefon nomerinem ýazyp aldy. Şondan soňam olar gadyrly hoşlaşdylar. Şu zatlary hakydasından geçiren Oguljeren uludan bir demini aldy. Ol habarçy ýigidiň bißen kelle ýaly syrataryp duran keşbi ýene göz öňüne geldi. Içini gepletdi.

»Salykatly ýigit. Mylaýym». Birdenem tasanjyrady. »Şol syrly salykatlylyk bilen mylaýymlyk dälmi meniň işimi gören!»

Şol wagt hälki nätanyş ses ýene gaýtalandy.

»Belkem, olar däl-de, guwkellelik bilen geçirilmäge bolan näbelli meýildir? Belkem, dünýädir, pulsuz? Mugt eşretiň keýpi-sapasydyr?..»

Oguljeren bu sözleriň yzyny eşitmejek bolup, gulaklaryny aýalary bilen ýapdy.

Birdenem ol şo kellesindäki ahmyrly pikirlerden saplanmakçy bolýan ýaly bolup, äpişgeden syrylyp düşdi. Barybam telewizory açdy. Telewizorda bolsa edil ýüzlenme belgisi ýaly uzyn sillin gyz aýdym aýdýardy. Yöne ol gyzyň, näme üçindir, aýaklarynyň daraklyk tarapy geçen asyryň kündesi ýaly tagasyksız hem-de ullakandy. Onuň aýaklaryna gözü düşen Oguljeren adaty endigi boýunça saçyny silkeläp, ýeňleslik bilen ýuwha gülküsinı etdi. Soň ol telewizory beýleki programma geçirdi. Ol programmada welin inçemik, görmegeý gyzlar ikibir-ikibir bolup tans edýärdi. Olar pyrlanan wagtlarynda göze ýakymly ýalaňaç butlar

edil paltanyň ýüzi ýaly ýalpyldap gidýärdi.

Bu görnüşe Oguljereniň pisindi oturdy. Özuniňem saçyny selkildedip, tans eden pursatlary hakydasyna geldi. Ol uludan demini alanynda, göwresine muwapyk boýy birneme peselen ýaly boldy.

Şol wagtam ol ottagda aglaýan gyzynyň sesini eşidip, telewizory özürdi. Şonda bu kiçijik otagy dolduryp duran ýakymly sazam, ajaýyp näz-kereşmelerem üstüne köne keçe oklanan ýaly boldy. Ol gyzynyň ýanyna baranynda, Maýsajyk sesini gataldyp, möňňürip ugrady.

□ Men häliden bări aglap otyryň. Hijem geleňok!

Oguljeren Maýsajygy köšeşdirmäge jan etdi.

□ Wiý, muny? Ine, geldim-ä. Maýsam. Sen nämä aglaýaň? Nämé boldy?

□ Şonam bileňokmy? Ýanyňdan kowduň-a!

□ Wiý, gyzym, men kowamok ahyryň. Ýone ol otaga barda oýna diýdim-ä.

Maýsajyk höcjetlik etdi.

□ Kowduň! Kowduň! Bilyän seň nämé üçin kowýanyň! Bu sözlere Oguljereniň endamynda garynja ýörän ýaly bolsa-da, syr bildirmezlige çalşyp şelaýynsyrady.

□ Yeri aýt. Nämé üçin?

□ Seň ýene meni taşlap gidesiň gelýändir! Men bilyän!

Oguljereniň başy aýlandy gitdi. Bir göwni gyzyny it ýaly ýenç diýdi. Bir, göwnem, giňlige salyp, ony söý, höre-köse et diýdi. Emma ol olaryň ikisinem edibilmän doňup galdy. Maýsajyk welin henizem zeýrenýärdi.

□ Gitseň gidiber! Men-ä gitjek däl! Öýdenem çykjak däl! Seniň diýyän pişikleriň, güyükleriň meni iýise iýip geçsin!

Oguljeren gyzyny çalyp goýberdi. Maýsajyk tüwdürlip gitdi.

Maýsajygyň soňky diýen sözlerinden özüce dogry many çykaran Oguljeren edil asawaçdan gaçan geýim ýaly bolup aşak çökdi. Tirsekleriniň arasynda ýüzünü gizläp, horkuldap aglamaga oturdy. Şonda onuň iki egni selkildäp, hüýt gara saçlaram görküni ýitirip, ýere tarap sallanyp durdy. Göwnüne bolmasa, olar-da bir sustipeslik äp-äşgär duýulýardy. Maýsajyk welin ýerindenam galjak bolanokdy. Hatda aşaky kirpiginiň etegindäki

düwme-düwme ýaşlaryny süpürmelidirem öýdenokdy. Şol dymyp seredip otyrdy.

Oguljeren esli salymdan köşeşdi. Sesini çykarmen, ýerinden galdy. Aşhana baryp, el-ýüzünü ýuwup geldi. Soñam ilki Maýsajygyň, yzyndan öz ýatýan düşeklerini ýazyşdyrdy. Ejesiniň öz düşeginem ýazandygyny gören Maýsajyk birdenkä uludan demini aldy. Maýsajygyň uludan dem almasynyňam manysyna oňat düşünýän Oguljeren hasam kiçeldi. Hatda gyzjagazynyň yüzüne seretmäge-de bogny ysmady. Şonuň üçinem Maýsajyga seretmän dillendi.

□ Bar, gyzym. Aşhanadan el-ýüzüni ýuw. Onsoň bileje nahar edineli.

Ejesiniň her bir hereketine belet Maýsajyk ýerinden galyp, ýuwunmaga ugrady. Şol wagtam namys jezasyna çydam etmedik Oguljeren öz kellesine taýly gezek ýumrukladı.

»Wah, men guraýyn! Hemmesem özümdeñ!»

Onýança saçlary çalam-çaş, iliklerinden derek galmadık köýnejiginiň ezenegini agdyryp, horja Maýsa egnini gysyp, iki elinem gowşuryp, ýuwaşja ýöräp gapydan girdi. Oguljeren gyzjagazyny beýle müzzerenini bilmän galdy. Göwnüne bolmasa, onuň garşysynda diňe bir gözgyny müzzerip duran gyzjagaz däl-de, eýsem eýýäm hemme zada akyl ýetirip başlan, köpmanyly seredýän, duruja hem-de gussaly göręçleri hem namysjaňlyk hem-de bialaçlykdam tegelenýän bir gyzjagaz durdy.

Oguljeren bildirmezlige salyp şelaýynsyrady.

□ El-ýüzüni ýuwduňmy, gyzym?

□ ...

□ Hany, bärrik gel.

Oguljeren haýdan-haý darak tapdy-da. Maýsanyň bulaşyk saçlaryny ylas bilen darady. Bir ýerlerden tapyp, bantigem dakdy. Soñam bir täzeje köýnek geýdirdi. Bu edilen yhlaslara Maýsajygyň birneme ýüzi açylan ýaly boldy. Uludan bir demini aldy. Şonda onuň heniz jebir çekip görmedik kiçijik gerdenleri galkyp gitdi.

□ Ine, gyzym. Indi sen gül ýaly bolduň. Men saňa doneýin, Maýsam □ diýip, Oguljeren onuň gyzarypjyk duran ýaňajyklaryndan taýly gezek ylas bilen ogşady. Şonda henizem dymyp duran Maýsajygyň gözlerinden biygtyýar iki düwme ýaş

akdy. Yzýanyndan ol ýene uludan demini aldy. Gyzjagazynyň gaty namys edýändigine indi göz ýetiren Oguljeren hut aýñalan ýaly boldy. Onuň gözýaşlaryny aýasy bilen süpürip, bagryna basdy. Şonda Maýsajyk ýalñyz hossarynyň bardygyna buýsanyp, ýene-de balk-balk etdi. Oguljeren bolsa özüniň ýalñyz ýadygärliginin Maýsajykdygyna hut indi düşünen ýaly bolup hem-de çaga ýüreginde özi barada erbet garaýylary şineledip ugranyna gyýlyp, Maýsa görkezmän gözüniň ýaşyny syldy. Soň ol birdenkä özüni ele alyp, göýä hiç zat bolmadyk ýaly bolup, çöküne düşdi-de, boýuny Maýsajygyň boýy bilen deňläp, onuň cepiksije gerdenlerinden tutup, ene mähri bilen ýylgyrdy.

□ Hany, gyzym senem ýylgyraý-da. Ýa henizem ejeňden kinelimi? Indi ejeň seniň ýanyňdan hiç ýere-de gitmez. Hemiše bileje öýde bolarys. Bolýamy, gyzym?

Dymmakdan ýaňa eňki agan Maýsajyk birdenkä top atylan ýaly edip gürledi.

□ Çynyňmy?

□ Çypbakaý çynym, gyzym!

Maýsajyk şol manyly garaýsy bilen ejesiniň gözlerine ünsli seretdi. Şonda ol ejesiniň gözlerinde önküleri ýaly sypjyklygy görmän, ol gözleriň tüýs mährem gözlerdigine akyl ýetirip ýene-de kürtdürjek ýaly etdi-de, birdenkä bögüliň gunçasy açylan ýaly bolup dowamly ýylgyrdy. Ol ýylgyryşdan gös-göni öz keşbini aňan Oguljeren çydam edip bilmedi. Maýsajygy bagryna basyp aglady. Ol aglaýarka samraýardı.

□ Maýsam, bagrym. Saňa doneýin. Wah men guraýyn. Näme üçin men seniň ýüregiňe şu wagta deňiç düşünmedimkäm? Indi düşünýän, janam. Baryna-da düşünýän!

Maýsajygyb sesi bu gezek has salykatly çykdy.

□ Eje, aglamasana!

Maýsajyga ýaranybilese ähli günäleri geçiläýjek ýaly bir ýagdaýy szyan Oguljeren gözüniň ýaşlarynam süpürmän, gyzjagazyna ýaýaplap ýüzlendi.

□ Ine, bes etdim, Maýam!

Soňam ýylgyrdy. Agyny basan hakyky ýylgyryş onuň yüzündäki ýaş düwmelerini eretdi. Şondan soň ejemi beýle gynandyrmaýyn diýipmi ýa-da ene yhlasynyň mährine uýupmy, garaz, Maýsajyk

ejesini garsa gujaklady. Şonda ol öz ýanyndan göýä bütin älemi gujaklaýan ýalu bolup, garaçyny bilen, bar yhlasly, mähri bilen gujaklady. Oguljeren şonda özüniň owadan boýnundan näçe gataňsy elliřiň gujaklanyny hakydasyna getirjegem bolmady-da, ýöne şol elliřiň örän gatydygyny szyp, häzirki çaga elliřiniň ýumşaklygyna haýranlar galdy. Şeýle hem ol eýjejik elliřiň mährini ilkinji gezek diýen ýaly szdy. Göwnüne bolmasa, boýnuna täzeje ýüpek mata oralan ýalu boldy. Şeýle hem ol näzijek goşarlaryň boýnundan aýrylmazlygyny isledi. Gözünü szüp, içini gepletdi.

»Halasgärim! Mähribanym. Indi men hakyky adam bolaryn. Geçen günlere nälet! Ylahym agzyňdan ýylgyryş aýrylmasyn, Maýsa janym...»

Birdenem ol gözünü ýalpa açyp, Maýsajygyň ýylgyryp duran keşbine mähirlili seretdi. Şonda onuň göwnüne Maýsajyk dag kimin bir adam bolup, üstüne abanyp duran ýaly boldy. Şeýle hem onuň garaýışlarynyň müýnsüzligi onuň sustuny basdy. Şonuň ýaly-da, öz namysynyň öñünde nähililer kiçelip galandygyna doly göz yetirdi we ol üstüne abanyp ýylgyryp duran Maýsajygy hut şol öz namasydyr öýtdi.

Maýsajyk elliřini boýnundan aýranyndan soñ, ol örboýuna galdy. Şonda ol özüniň heniz bardygyna, entek-entekler ýaşamalydygyna, onda-da şol üstüne abanýan namysa sarpa goýup ýaşamalydygyna doly göz yetirdi. Diňe şondan soñ ol başyny silkeledi. Ejizlikden saplandy. Şol wagt siz onuň ýogyn saçlarynyň tolgunyşyny bir görsediňiz! Olaryň her bir tary beýlekisine bolup geçen täzelikleri ogrynçajyk, pyşyrdap diýen ýaly begene-begene buşlaýardı.

Diňe şondan soñ Oguljeren Maýsa ýüzlendi.

□ Gyzym, ýör, bileje nahar taýynlaly!

□ Bolýa.

Şonda ol özüniň gepleýisinde-de bir mähirliliği duýan ýaly boldy. Soñ gyzynyň elinden tutup, aşhana geçeninde welin, täzeden dünýä inen ýaly boldy.

Olar bileje nahar taýynladylar. Bileje iýmäge oturdylar. Şonda ol naharyň lezzetem bütinley başga ýaly bolup duýuldy. Göwnüne bolmasa, hälki kesek gaçyrýan diwarlaram ýagtylyp, has aňyrrak

süýşüp, otagyň içem has giñän ýaly duýuldy.

Olar naharlaryny iýip boluberenlerinde, telefon jyňňyrdady. Bu jyňňyrdada olaryň ikisem birbada üşerildi. Bir-birlerine seredişdiler. Şondaky garaýylaryň manysy şeýleräkdi:

»Ýene şol lopbuş adamdyr. Ejem näme ederkä?»

»Bolubersin. Men hiç ýere-de gitmen!»

»Ejem onuň bilen nähili gürleşerkä?»

»Ejeň onuň bilen hakyky adam ýaly bolup gürleşer!»

»Men şoňa ynanýan, eje!»

»Ynanyber, gyzym, ynanyber...»

Telefon üç-dört gezek jyňňyrdanyndan soň, Oguljeren Maýsa yüzlendi.

□ Bar, gyzym, trubkany galdyryp gör. Kimkä?

Maýsajyk ownujak ätläp, telefonyň ýanyna bardy-da, trubkany usul bilen galdyrdy. Yüzünü ejesine bakan öwrüp:

□ Diňleýän – diýdi.

Aňyrdan bir mylaýym erkek sesi eşidildi.

□ Salam

□ Salam

□ Oguljeren Ataýewnalaryň öýumi şu?

□ Hawa.

□ Oguljeren Ataýewna öýdemikä?

Maýsajyk bu gepleýäniň o diýýän adamlardan däldigini biliп şelaýynsyrady.

□ Hawa, öýde. Telefona çagyraýynmy?

□ Kyn göreseňiz çagyryň, gyzym?

Maýsa ejesine ýylgyryp ýüzlendi.

□ Eje, seni telefona çagyryarlar!

Ejesi oturan ýerinden dillendi.

□ Kim?

Maýsajyk telefonuň geplenýän ýerini aýasynda saklap:

□ Bir nätanyş adam. Kimdigini bilemok. »Oguljeren Ataýewna bilen gürleşjekdim» diýyär.

Oguljeren ol diýýän adamlarynyň beýle ýuzlenmeýändigini hakydasyna getirip, telefona tarap gaýtdy.

□ Hawa, Oguljeren diňleýär!

□ Salam Oguljeren Ataýewna!

- Salam!
- Sag-amən otyrsyñyzmy? Bimaza edenimi bagylarsyñyz-da?
- Zyýany ýok. Saglykdyr.
- Men... şol radionyň habarçysy, Mälik. Äý... bir gürleşäýeýin diýdim-da. Onsoňam...
- Bolubilýär. Gaty gowy.
- Oguljeren Ataýewna, onsoňam neme... şol siz hakda ýazan materiallarym dynç alyş günü ir sagat onda efire gidýär. Wagtyñyz bolsa diňläp görün. Sesiňizem gaty gowy çykypdyr.
- Şeýlemi? Gaty gowy-da. Ony hökman diňläris. Sag boluň. Mälik . Gaty minnetdar.
- Hoş onda, Oguljeren Ataýewna. Görüşyänçäk.
- Hoş-hoş. Sag boluň. Aladaňyz üçin taňryýalkasyn!
- Trubkalar goýuldy. Şondan soň hudojnikleriň çeken suratlaryndanam oňat ýylgyrýan Mälik onuň göz öňüne geldi. Şeýle hem bütin ömründe şu hili mähirli sesi ilkinji gezek eşidýän ýaly boldy. Süñni ýeňläp, hakyky ene ýylgyryşyny etdi. Soňam ähli ýagdaýy uly adama gürrüň berýän ýaly edip, Maýsajyga birin-birin gürrüň berdi.

Bu hoş habara olaryň ikisem begendi.

Soň olar bile oturyp, telewizora syn etdiler. »Gijäňiz rahat bolsun, körpeler!» diýen ýörite gepleşige-de tomaşa etdiler. Şondan soň Maýsajygyň gözleri bürlüp ugrady. Bu ýagdaýy aňan Oguljeren Maýsany eltip ýerinde ýatyrdy. Maýsa hälki bolup geçen dartgynly pikirler zerarlymy ýa-da hut ukusynyň gelenligi üçinmi, garaz, çalt uka gitdi. Oguljereniň welin entek ukusy tutarly däldi. Onuň näme-de bolsa bir zada güýmenesi gelýärdi. Şonuň üçinem ilki kitaply şkafyň ýanyna bardy. Hatara duran kitaplary ep-esli wagtlap synlap durdy. Emma haýsy kitaby okajagyny bilmän, ýaýdanjyrap, kitap şkafynyň agzyny ýapdy. Tikin-çatyn edeýin diýse-de, indi giç görди. Asyl nämä güýmenjegini bilmän ýaýdanyp durka, bir hepde mundan öň bile okan boýdaşyndan gelen hat ýadyna düşdi. Şoňada ol edil çaga ýaly begendi. Dogry, Oguljeren boýdaşlaryndan, başga-da käbir adamlardan hat alardy. Ýöne ol hatlary okap bolaga-da şo bada ýyrtyp oklardy. Häzirki okamakçy bolýan haty hem şol ýyrtylyp okanylýan hatlardandy. Ýöne onuň ýyrtylmış

galmagyna başga bir zat sebäp bolupdy.

Hawa, ol gün Oguljeren işinden çykyp, ýüzüniň ugruna Maýsany çagalar bagyndan alyp, öye gelipdi. Maýsa iýer-içer ýaly zatlary taýynlap, »Edaramyzda ýygnak bar» bahanasy bilen »wadalaşylan» ýere □ Agamyradyň ýanyna gidipdi. Olar ol ýerde burugsadyp çilimem çekipdiler. Oturyp, keýpdelenem çykypdylar. Soňam taksä münüp öýlerine keýpli gelipdi. Şol wagtam gazet-jurnallar goýulýan stoljugyň üstünde ýatan şu hata gözü düşüpedi. Ol ony emaý bilen açyp: »Göreli bakaly, Akgül näme akyl satýarka?» diýip bir gözünü aýasy bilen ýapyp, entirekläbräk duran ýerinden çalak-çulak okap, hatyň mazmunyna-da oňly düşünmän, bukjasyna saldym edip, stoljugyň üstüne oklap goýberipdi. Şeýdibem ol hat tötänden ýyrtylman galypydy. Indem ol şol haty gaýtadan ünsli okamaklygy ýüregine düwüpedi. Şol maksat bilen ol haty tapdy. Yöne hatyň bukja oňly salynman, bukjanyň agzynyňam köwkerip durmagy Oguljerene şo gunki ýagdaýyny ýatlady. Ony ýatlabam öz-özünden utandy. Şol wagtky bolup ýörüşine ökündi. Yüz-gözem gyzyp giden ýaly boldy. Onsoň şo hatyň gözgyny bolup ýatyşyny görüp, göýä ol hat şol gunki ýagdaýyny henizem paş edip duran ýaly bir ýagdaýy szyp, ony şol bada garbap aldy. Hatda biri bolşumy göräýmesin diýen ýaly töweregine-de garanjaklady. Soň hatyň bukjasyny stoljugyň üstüne emaý bilen goýdy-da, haty ünsli okap ugrady.

»Salam, Oguljeren!

Nähili ýagdaýlaryň. İş bilen arma-da? Maýsajyk nähili? Saglygyň gowujamy? Bizem gurgun otyrys. Özümizem, çagajyklaram gaty oňat. Adamym Sopy size salam ýollaýar.

□ Bizem, näme, işleşen bolup ýörüs. Şol mugallymlyk käri. Wiý, ýogsa-da, gutlabilersiň. Oguljeren! Adamyma-da, maňa-da golaýda »Halk magaryfynyň otlıçnigi» diýen hormatly at berdiler. Nyşanynam gowşurdylar. Gyzlarym Jennet bilen Jeren, oguljygymyz Maksat, menem, kakasynam oňat görýär. Jennet: »Ullakan bolanymdan soň, ejeme gowy köýnek, kakama-da gowy kostýum äberjek» diýyär. Jerenjigem »Ulalanymdan soň, men ejeme täzeje tikiň maşynyny äberjek, kakama-da samolýot äberjek» diýip gülüşyärler. »Çagaly öý □ bazar, çagaszý öý □

mazar» diýilýäni dopba-dogry ekeni, boýdaş jan! Oguljeren jan, seniň ýagdaýlaryň nähili? Henizem ýeke gezip ýörmüň? Ýa-da ýekelik bilen halys öwrenişäýdiňmi? Gaty görme, boýdaş jan! »Ýalñyzlyk hudaýa ýagşy» diýlişi ýaly, ýalñyzlyk gowy-ha däldir. Galanynam özüň pikirlenip gör. Men ýöne diýäýdim. Yöne-de däl. Erkek adamly öýüň sarpasynyň nähili belentdigini ýaňzytmakçy bolýaryn. Onsoňam »Pylany ärsiz» diýmeklik, »Pylany ärli» diýen ýaly däldir. Soňkusy belent hem-de buýsançly ýaňlanýandyr!

Boýdaş jan, bir zat alyşýanymyz bolmasa, bir – birimizi görmänimize ep-esli wagt bolupdyr. Biz bile okaýarkak jana-jan boýdaş bolanymyzdan soň, gaty görmez diýip, şu zatlary ýazýaryn.

Boýdaş jan, senem bir ýigide durmuşa çyksaň, menem siziň toýuňza sowgatly barsam, nähili oňat bolardy. Onda, öz diýsiň ýaly, öňki bagtsyzlygyňam unudarsyň. Näme üçindir, boýdaş jan, seniň ýalñyzlygyňa meniň ýüregim gyýylýar. Onsoňam başyň boş bolsa, göreniň dili, eli ýeter durar. Bu zatlaram bolsa elbetde, kemsinmeklige elter. Men seniň kemsinen keşbiňi hiç haçan göresim gelenok, boýdaş jan!

Bolýar, onda, Oguljerenjan. Hat ýazyp dur. Diýenlerimi gayy görmäweri. Görüşýänçäk hoş! Hatmyň jogabyna garaşýaryn. Akgül»

Ol haty bukjasyна salyp, emaý bilen stoljugyň üstünde goýdy. Soň uludan demini alyp: »Ýalñyzlyk diýsene □ diýip, sesli diýen ýaly aýtdy □ Akgül mamla. Eýýäm üç çagaly bolupdyr. Adamsyndanam diýseň razy. Men bagtygara bolsa aňsat eklenje kowalaşdym. Durmuşa biperwaý garadym. Näme bolsa şol bolsuna urdum. »Bir günüm □ hoş günüm» etdim. Gepe-gürrüne gitdim. Adamyny it ýaly selpedýän howaýy şöhrada kowalaşdym. Käbirleri ýaly bolup, bol-telki ýaşamaklygy arzuw etdim. Yaşadymam. Yaşap näme gazandym? Hiç zat! Gaýtam, goňşy aýallar (bilen) söğüsen wagtym adymyň yzyna »bozuk» sözünü goşdular. Ine, meniň iň soňky ýeten derejäm! Indi ýatyp olýän bolsaň, öl, heleý! Mundan beterem bir binamyslyk bolarmy?»

Ol çyrany ölçürip, düşegine tarap ugrady. Onuň düşegi bilen Maýsajygyň düşeginiň arasynda abajurly çyrajyk ýanyp durdy. Ol

düşegine geçmänkä Maýsajygyň ýanyna bardy. Edil onuň alkymyna goýlan oturgyçda oturup, gyzjagazyny ilkinji gezek görýän ýaly bolup synlady. Maýsajyk bolsa süýji ukyda myrlapjyk ýatyrdy. Näme üçindir käwagt tisginip-tisginip gidýärdi. Şol wagtam ol oturgyçda Maýsajygyň daşky geýimlerini birgeñsi rejeläpjik goýşuny görüp, onuň edep-ekrama, tertibe, pákizelige şu mahaldan sarpa goýýandygyna göz ýetirip, özüniň bisarpa geçiriren döwürlerinden ýene bir gezek utandy. Soň uludan ahmyrly dem alyp içini gepletdi.

»Maýsajygym hut maňa meňzeş. Gözem, gaşam, burnam, ýüz keşbem, saçam hut maňa meňzeş. Wah saňa doneýin, Maýsam!.. Indi maňa düşüp ugrapdyr. Namys edýär. Şeýle boljagyny men öň näme üçin bilmedimkäm? Näme üçin öz namysymy özüm goraman, gel-gel Maýsama goratmalymyşym?.. Jyryňkellelikden, akmaklykdan başga hiç zat däl! □ Soň ol Maýsajygyň derçigen ýüzüni ene mähri bilen yhlasly syldy. Yaňajyklaryndan taýly gezek ogşady. □ Yat, janam, rahat. Sen meniň maýsam. Sen meniň neslim. Seniň bagtyňda berin hiç hili garalyk bolmasyn. Men indi barzada düşünýän, Maýsam. Indi men galan ömrümde hakyky enelere mahsus ýagdaýda seniň başyň dik bolmagy üçin, namys diýlen zadyň gözüne dogry seredip ýaşaryn! Elbetde, bu zatlar seniň ruhuňa siňip ugran men baradaky erbet pikirlerem ýom-ýok eder! Sende hakyky enä bolan buýsanjy döreder! Men şuňa doly ynanýan Maýsam.

Soň O guljeren usul bilen ýerinden galyp, baryp öz düşeginde gyşarmakçy boldy. Şonda ol, näme üçindir, ýorgan-düşegine seredip, birhili tisginip gitdi. Üýşenjiredi. Geçäge-de, ýatyberesi gelmedi.

»Ýok, men bu düşeklerde ýatmaryn. Prostynynam, ýorganyň daşlygynam, ýassykdaşynam täzeläýin. Goý, hemme zat täze zadym bolsun!»

Şeýle-de etdi. Öňki aýran zatlarynam üýşürip kir ýuwulýan legene oklady.

»Indi ýatsam bolar».

Ol diňňarkan düşüp ýatan ýerinden pajygaly, özüni ýumak ýaly kiçeldýän durmuş basgançaklaryny birin-birin hakydasından geçirirdi.

* * *

»0 wagtlar özümiň kesirjedigimem, garagoldugymam bilmeyän ekenim. Ilkinji gezek mekdebe barşym ýadyma düşyär.

Hawa, ejem meni mekdebe taýynlaýarka, onuň bizar peteñini çykarypdym. »Bu köýnegiňi geý» diýse, başga birini geýip. »Şu lentaň dakyn» diýse, başgasyny dakynyp. Şonda ejem maňa garaçyny bilen gargapdy.

□ Yüzüň gursun seniň! Yüzi kesilmiş! »Ulynyň diýenini etmedik uwlar» diýipdirler! Häsiýetiň şu bolsa, hiç haçanam ile sygmarsyb sen!

Öz diýenimi gögerdip, mekdebe bardym. Ine, saňa arassaja klaslar, partalar! Hezil et-de okaber!

Wah, erbet okamadym-la. Yöne şol daýymyň gyzy Dursunyň kesirligi, ýoknasyzlygy maňa-da geçäýen ýalydy. Özüm ýaly oglanjyklaryň hem-de gyzjagazlaryň üstünden gülübilesem, olary gaharlandyrybilsem hezil edýärdim. Şonuň üçinem mugallymlardan häli şindi almytymy alýardym. Onuň üstesine-de, öye gelsemem ejem häli-şindi üstüme gygyryp, bizar peteñimi çykarýardy. Men şonda garagollygyň ýakymsız häsiýetdigine hiç düşünmeýän ekenim. Gaýtam ýeke özüm hezil edip gülýärdim. Sondan birhili lezzet alýan ýaly bolýardym...»

Oguljeren beýlesine öwrüldi-de, ýatan ýerinden ýene-de geçmişine ýüzlendi.

»Hawa, biz şonda ýedinji klasy tamamlapdyk. Erbet tamamlamadyk. Oňat okadyk.

Gepiň gysgasy, indi biz boýy gyzyl ýaglyklyja pioner däldik-de, komsomol hataryna goşulmaga taýnlyk görýärdik. Men hem oňat okaýanlygym üçin, klasomyzyň klaskomy edip saýlapdyrlar. Men bu tabşyrygy birkemsiz berjaý edýärdim. Men bu hormata öz ýanymdan gaty guwanýardym. Özüme ullakan bir dereje ýetendir öýdýärdim. Gaty yhlasly işleýärdim. Diňe bir okuwçylaryb tertibine, arassaçylygyna gözegçilik etmän, eýsem olaryň okaýıslaryna-da yzygiderli barlap durýardym. Bu ýagdaýa bolsa klasýolbaşy mugallymamyz gaty begenerdi. Meni diňe bir öz klasomyzdä däl, eýsem ähli mekdep okuwçylarynyň öňünde-de, hatda mugallymlaryň ýanynda-da öwerdi. Bu öwgüler meni hasam

ruhlandyrýardy. Şonuň ýaly-da, men elimiň boş wagtlary çeper eserleri köp okaýardym.

Dogrusy, indi hakydama gelýär. Ejemem, kakamam ýönekeý işçi bolansoň, maňa nähili kitaplary okamalydygyny salgy berip bilmändiler. Şeýdibem men bir kitap öwülse, şony tapyp okamaga çytyraşardym. Dogrusy, olaryň köpüsem söýgi hakdady. Şeýlelikde mende söýgä bolan garaýşam gaty ir oýanyp başlady. Şonuň ýaly-da, men okan kitaplarymdaky poloitel gahrymanlary ideal adamlar hasaplaýardym. Özümi Aýna, Uzuga, Akjagüle meñzedesim, şolar ýaly dogumly, edenli, doğruçyl bolasym gelýärdi. Klasymyzdaky oglanlaram Artykdyr Berdi bilen, Kasym bilen deňeşdirip görýärdim. Şonda şol oglanlar ol gahrymanlaryň jinnek ýalam täsiriniň ýokdugyny bilenimde welin, birhili olara haýpym gelerdi. Bular hiç haçanam ýokardaky gahrymanlar ýaly ideal adamlar bolup bilmezler diýip çaklaýardym. Sebäbi olar akyllı ýazylan kitaplar barada az gürrüň edip, köplench warsaky gürrüňler bilen wagt geçirýärdiler. Muňa bolsa öz ýanymdan gaty gaharym gelyärdi. Dogrusy, käwagtlar olara jabjynardymam. Emma olara meniň gürrüňlerim hiç hili täsir etmeýärdi. Gaýtam, jort atyşyp, meniň üstümden gülmäge çytyraşýardylar. So hili ýagdaýlarda käte ruhdan düşýän saparlarymam bolardy. Yöne klas ýolbaşçymyz Şeker Kulyýewna maňa hemise kömege ýetişerdi. Ruhumy götererdi. Sag bolsun, şol Şeker Kulyýewna. Men onuň ýagşylyklaryny hiç haçanam unutmaryn!..»

Soňy. Powestler